

บทคัดย่อภาษาไทย

การศึกษาเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวทางน้ำเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี และนนทบุรี โดยสำรวจทัศนคติและความต้องการของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งประเมินความพร้อมทางทรัพยากรที่เป็นองค์ประกอบหลักในการสร้างและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน 3 จังหวัดดังกล่าว การศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณผสม ซึ่งคณะผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินมาตรฐานมาตรฐานคุณภาพ และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้น วิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพโดยใช้หลักการวิเคราะห์แก่นสาระ (thematic analysis) และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุดและต่ำสุด โดยมีผลการวิจัยสรุปได้ว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคิดเห็นที่หลากหลายเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดของตน ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการท่องเที่ยวมีความจำเป็นเพราะนารายได้มาสู่คนในท้องถิ่น แต่แต่ละจังหวัดมีความพร้อมที่แตกต่างกันในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความพร้อมมากที่สุด เพราะมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เมื่อเทียบกับอีก 2 จังหวัด นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลมีความเป็นห่วงเรื่องการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนจำนวนมาก ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าผู้รับผิดชอบงานด้านการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดมีความตั้งใจ และพยายามวางนโยบายในการบริหารจัดการและส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด แต่ยังไม่เกิดผลเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ รายได้จากการท่องเที่ยวของทั้ง 3 จังหวัดยังกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่หลักทางการท่องเที่ยว ซึ่งมักอยู่ในเขตเมือง

จากการประมวลรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มนำเสนอ โดยพิจารณาประกอบกับการลงพื้นที่สำรวจเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำ เพื่อคำนวณเวลาที่ใช้ในการเดินทางจริง และปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่น่าจะมีศักยภาพของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี และนนทบุรีได้จำนวน 13 แห่ง เป็นสถานที่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดพุทไธสวรรย์ วัดท่ากาเรือ ชุมชนตำบลเกาะเกิด และวัดนิเวศธรรมประวัติราชวรวิหาร เป็นสถานที่ในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ วัดศาลาแดงเหนือ วัดโบสถ์ วัดหงษ์ปทุมवास และวัดศาลเจ้า และเป็นสถานที่ในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ วัดเฉลิมพระเกียรติวรวิหาร วัดชมภูเวก เกาะเกร็ด และวัดกุ

จากผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิตามแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของสำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการประเมินมาตรฐานในระดับดีเยี่ยม 3 แห่ง คือ ชุมชนตำบลเกาะเกิด (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) วัดพนัญเชิงวรวิหาร (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) และเกาะเกร็ด (จังหวัดนนทบุรี) จากผลการประเมินศักยภาพโดยกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางน้ำเชิงวัฒนธรรมที่มีศักยภาพมากที่สุดของแต่ละจังหวัด คือ วัดนิเวศธรรมประวัติราชวรวิหาร (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) วัดโบสถ์ (จังหวัดปทุมธานี) และเกาะเกร็ด (จังหวัดนนทบุรี) ในการวิพากษ์เส้นทางการท่องเที่ยวทางน้ำเชิงวัฒนธรรม ผู้ร่วมอภิปรายกลุ่มเสนอแนะแหล่งท่องเที่ยวที่ควรรวมอยู่ในการเดินทางล่องเรือแบบไปเช้า-เย็นกลับว่าควรประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ เกาะเกร็ด วัดศาลเจ้า วัดโบสถ์ วัดนิเวศธรรม

ประวัติราชวรวิหาร และชุมชนตำบลเกาะเกิด โดยรับประทานอาหารกลางวัน ณ วัดศาลเจ้า และรับประทานอาหารเช้า ณ ชุมชนตำบลเกาะเกิด

ภายหลังจัดทดสอบเส้นทาง โดยมีนักท่องเที่ยวร่วมเดินทางจริงจำนวน 40 คน พบว่าสามารถจัดรายการการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 5 แห่ง และจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ตามที่วางแผน นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในภาพรวมของรายการเดินทางอยู่ที่ระดับมากที่สุด (4.58 จาก 5.00) แต่ในเที่ยวขากลับ จำเป็นต้องเปลี่ยนไปใช้การขนส่งทางถนนโดยรถโค้ชปรับอากาศแทนเนื่องจากแม่น้ำเจ้าพระยาค่อนข้างมีตื้นในเวลาากลางคืน ไม่มีไฟทางริมน้ำที่ให้แสงสว่างเพียงพอ จึงอาจเกิดความปลอดภัยในการเดินทางกลับ

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

This study aims to provide a guideline to develop cultural river tourism in Ayudhaya, Pratumthani, and Nonthaburi. Attitudes and needs of community people as well as stakeholders were surveyed and tourism resources in the three provinces were assessed. The study used mixed combining qualitative and quantitative approaches. Data were collected using a question list, a standard assessment form of cultural resources and questionnaires. Quantitative data were then analyzed using a statistical package while qualitative data were processed through thematic analysis approach. It was found that local community and stakeholders had various stances on tourism in their community. However, they all agreed that tourism was financially beneficial to the community. Each province has its own strengths to accommodate tourists with Ayudhaya being the strongest of the group because of its rich and unique touristic resources. Informants were worried that their culture and tradition might be affected when a large amount of tourist came to the area. Most of them agreed that people in charge of tourism in each province had put much effort in laying down policies though not yet carried out. Moreover, income from tourism still came from main tourist destinations in the city area.

Based on tourism-related stakeholders in the three provinces, tourism experts, and surveys of tourist destinations along the river in the areas, thirteen potential destinations were identified. Ayudhaya had 5 potential destinations, which were Wat Phanancherng, Wat Bhudthaisawan, Wat Thakarong, Koh Gerd Community and Wat Niwet Thammaprawat. Pratumthani had 4 destinations, namely, Wat Saladaengnua, Wat Bot, Wat Hongpathummawas, and Wat Sarnchao. Nonthaburi also had 4 destinations, which were Wat Chalermprakiatworawihan, Wat Chompuwake, Koh Kret and Wat Goo.

Based on the scores on the Assessment Form for Cultural Tourist Destinations developed by the Department of Tourism, the Ministry of Tourism and Sports, three destinations were considered excellent. They were Koh Gerd and Wat Phanancherng in Ayudhaya and Koh Kret in Nonthaburi. The proposed tour program by a panel of tourism-related experts and stakeholders included Koh Kret, Wat Sarn Chao, Wat Bot, Wat Niwet Thammaprawat, and Koh Gerd. The one-day trip was scheduled to stop for lunch at Wat Sarnchao and for dinner at Koh Gerd Community.

Later a trip testing was organized taking 40 tourists cruising along Chaophraya River. This was to confirm whether the itinerary was practical. The results of the questionnaire showed that these tourists were highly satisfied with the overall trip (4.58 out of 5.00). The trip was run according to the pre-scheduled program making five stops enroute and providing all stated activities in the program. However, there

was a slight change of plan. The trip back to Bangkok was organized by a coach instead of a boat. It was too dark cruising down the river at night as it might not be safe.